

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและขอเสนอแนะ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อจะศึกษาวาครุในอำเภอโกรกพระมีความคิดเห็นอย่างไรต่อบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องการรักษาความสะอาดแก่ประชาชนและครุจำนวนเท่าใดที่ได้ให้ความรู้หรือคำแนะนำแก่ประชาชนในหมู่บ้านในเรื่องนี้บ้าง นอกจากนี้ยังศึกษาหาความสัมพันธ์ อายุ วิชาที่สอน การใช้สื่อมวลชน (วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หนังสือพิมพ์ นิตยสารหรือวารสาร และหนังสือเล่ม) และทัศนคติเป็นปัจจัยที่ทำให้ครุมีบทบาทที่ไม่เท่ากันในการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องการรักษาความสะอาดแก่ประชาชนบางหรือไม่ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจแบบ One-shot Descriptive Study โดยส่งแบบสอบถามไปทางไปรษณีย์ โดยกรงให้แก่ครุทุกคนที่สอนอยู่ในอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ โดยแบ่งเนื้อหาของแบบสอบถามเป็น ๒ ตอนคือ

- ตอนที่ ๑ : เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับประชากรที่ศึกษาตามลำดับแบบสอบถามซึ่งแบ่งเป็น
 - หมวดที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่ว ๆ ไป เกี่ยวกับลักษณะของประชากรที่ศึกษาและพฤติกรรมการสื่อสาร
 - หมวดที่ ๒ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและบทบาทของครุในการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องการรักษาความสะอาดแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือตำบล
- ตอนที่ ๒ : เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ และทดสอบสมมติฐานดังนี้
 - ๑. ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องการรักษาความสะอาดให้แก่ประชาชน
 - ๒. ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องการรักษาความสะอาดให้แก่ประชาชน
 - ๓. ความสัมพันธ์ระหว่างวิชาที่สอนกับบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องการรักษาความสะอาดให้แก่ประชาชน

๔. ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สื่อมวลชนกับบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องการรักษาความสะอาดให้แก่ประชาชน

๕. ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องการรักษาความสะอาดให้แก่ประชาชน

สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษารั้งนี้ปรากฏผลพอสรุปได้ดังนี้คือ

๑. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะของครูในอำเภอโกรกพระ ผลปรากฏว่าครูในอำเภอโกรกพระ

ที่เป็นประชากรในการศึกษารั้งนี้เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงคือเพศชายร้อยละ ๖๐.๖๕ และเพศหญิงร้อยละ ๓๙.๓๕ มีอายุต่ำกว่า ๔๐ ปี ร้อยละ ๓๐.๒๔ วุฒิทางการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับ ปกศ. สูงหรือเทียบเท่ามากที่สุด ร้อยละ ๖๒.๕๖ สอนวิชาทางด้านสุขศึกษา เกือบทั้งหมดเป็นครูโรงเรียนรัฐบาล และยังไม่มีใครรับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นมากนัก- ถ้าได้รับการฝึกอบรมก็มักจะเป็นการฝึกอบรมเรื่องหลักสูตรใหม่ทางการศึกษา ครู เกือบทั้งหมดเป็นเจ้าของสื่อวิทยุและโทรทัศน์ อย่างน้อยหนึ่งสื่อ และร้อยละ ๓๓.๕๒ ที่เป็นเจ้าของทั้งสื่อวิทยุและโทรทัศน์ จึงเป็นโอกาสดีให้สื่อมวลชนได้แก่ การอ่านหนังสือ ฟังวิทยุและดูโทรทัศน์ในยามว่าง ครูเหล่านี้จึงมีนิสัยเปิดรับข่าวสารทั้งจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคล มีการใช้การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลในการเผยแพร่ข่าวสารไปยังบุคคลอื่น ๆ ซึ่งบุคคลที่พวกเขาติดต่อพบปะพูดคุยมากที่สุด คือ ผู้ปกครองนักเรียนและชาวบ้าน ในบรรดาเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลที่ครูพบปะมากที่สุดคือ เจ้าหน้าที่การศึกษาและข้าราชการฝ่ายปกครองของอำเภอ กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน

ส่วนพฤติกรรมการสื่อสารมวลชนนั้นปรากฏว่าสื่อมวลชนที่ครูในอำเภอโกรกพระใช้มากที่สุดคือ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ใช้นิตยสารหรือวารสารพอสมควร และสื่อมวลชนที่ใช้ค่อนข้างน้อยคือ ภาพยนตร์และหนังสือเล่ม ส่วนประเภทของรายการวิทยุและโทรทัศน์ที่ได้รับความนิยม คือ รายการประเภทที่ให้ข่าวสารหรือความรู้ เช่น ข่าวในหรือนอกประเทศ รายการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและข่าวการเกษตร สื่อมวลชนจากกรุงเทพมหานคร ได้รับความนิยมมากกว่าสื่อมวลชนในท้องถิ่น กล่าวคือครูในอำเภอโกรกพระนิยมฟังวิทยุสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยของกรมประชาสัมพันธ์ วิทยุโทรทัศน์ช่อง ๕ ของกองทัพบก อ่านหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและเดลินิวส์ นิตยสารขวัญเรือน วารสาร

มีตรศร การอ่านหนังสือเล่มมักเพื่อความบันเทิงใ้แก่นวนิยายมากกว่าเพื่อการศึกษาหาความรู้ กระจิบคอยเค้นทางเข้ามาดูภาพยนตร์ที่โรงภาพยนตร์ในเมืองบ่อยครั้งนัก ภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยเข้าถึงกลุ่มครอบครัวพอสมควร เมื่อหลายเดือนที่แล้ว เป็นส่วนใหญ่

๒. ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูและการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องการรักษาความ

ให้แก่ประชาชน

ผลปรากฏว่าครูในอำเภอโกรกพระส่วนใหญ่เห็นเกี่ยวกับการที่ครูจะออกไปมีบทบาทในชุมชน เช่น การให้คำแนะนำเรื่องการประกอบอาชีพ การรักษาความสะอาด การกระตุ้นให้ประชาชนรักชาติและอบรมศีลธรรม เป็นต้น ปัญหาหลักในอำเภอโกรกพระที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข คือ ปัญหาเกี่ยวกับอาชีพและรายได้ การมีน้ำสะอาดสำหรับกินและใช้ และการรักษาความสะอาดของบ้านเรือนและชุมชน แมครูส่วนใหญ่จะศึกษาในทางปฏิบัติแล้วครุมีเวลามากู่ทำงานในชุมชนเพียงเล็กน้อย แต่ก็ได้เคยรวบในการปฏิบัติงานที่หน้าชุมชนอย่างน้อยปีละ ๑-๓ ครั้ง ครูร้อยละ ๗๖.๕๕ เคยให้คำแนะนำแก่ประชาชนในท้องถิ่น เกี่ยวกับปัญหาทางด้านสุขภาพอนามัยอยู่บ้าง เช่น แนะนำให้ไปหาแพทย์เมื่อเจ็บป่วย แนะนำเรื่องการปลูกพืชผัก การวางแผนครอบครัว การรักษาความสะอาดบ้านเรือนและชุมชน การรับประทานอาหารตามหลักโภชนาการ เป็นต้น

ส่วนในก้านเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดนั้น ครูร้อยละ ๕๘.๖๔ มีความเห็นว่าการรักษาความสะอาดมีความสำคัญมากขอสุขภาพอนามัย หากมีโครงการรักษาความสะอาดในหมู่บ้าน ครูก็จะร่วมมือกับชาวบ้านทำความสะอาดสาธารณสถานและให้ความรู้และคำแนะนำ เรื่องการรักษาความสะอาดแก่ชาวบ้าน โดยปกติในสัปดาห์แห่งการทำความสะอาดครูในอำเภอโกรกพระก็ได้ทำความสะอาดบ้านเรือนและสาธารณสถานเป็นประจำอยู่แล้ว ส่วนข่าวสารเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดนั้นครูได้รับบ้างจากสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์หรือนิตยสารมากกว่าจากสื่อบุคคล เช่น เจ้าหน้าที่อนามัยหรือแพทย์ นายอำเภอ กำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน ในก้านทัศนคติเกี่ยวกับการมีบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องการรักษาความสะอาดให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านนั้นปรากฏว่าครูในอำเภอโกรกพระร้อยละ ๕๕.๐๘ เห็นด้วยกับการมีบทบาทดังกล่าว และร้อยละ ๔๐.๑๐ ใ้เคยมีบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องการรักษาความสะอาดแก่ประชาชนมาแล้ว เรื่องที่ให้คำแนะนำมากที่สุด คือ การห้ามมิให้รับประทานอาหารที่มีแมลงวันตอมหรืออาหารที่สุก ๆ ดิบ ๆ รองลงมาคือ การแนะนำให้ประชาชนสร้างและรักษาส่วนให้ถูกสุขลักษณะและการชี้แจงว่าเป็นหน้าที่ของทุกคนใน

หมู่บ้านที่จะช่วยกันรักษาความสะอาดของชุมชน เช่น โรงเรียน วัด บ่อน้ำ แม่น้ำลำคลอง ศาลา
ประชาคม ฯลฯ ส่วนเรื่องที่เคยแพร่หลายที่สุด คือ การแนะนำประชาชนให้เช็ดก้นในน้ำค้างที่บึง
ก่อนนำไปรับประทาน

๓. การทดสอบสมมติฐาน ปรากฏผลดังนี้คือ

๑. สักส่วนของกลุ่มที่มีบทบาทมากและน้อยในการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องการรักษา
ความสะอาดให้แก่ประชาชนในกลุ่มเพศหญิง ไม่แตกต่างกันกับกลุ่มเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .๐๕ นั่นคือ เพศไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องการรักษาความ
สะอาดแก่ประชาชน โดยเพศหญิงไม่ได้มีบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องการรักษาความสะอาด
ให้แก่ประชาชนมากกว่าเพศชาย จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ ๑

๒. สักส่วนของกลุ่มที่มีบทบาทมากและน้อยในการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องการรักษา
ความสะอาดแก่ประชาชนในกลุ่มครูที่สูงอายุ ไม่แตกต่างกับกลุ่มครูที่มีอายุน้อยอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .๐๕ นั่นคือ อายุไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องการ
รักษาความสะอาดแก่ประชาชน โดยครูที่สูงอายุไม่ได้มีบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องการรักษา
ความสะอาดให้แก่ประชาชนมากกว่าครูที่มีอายุน้อย จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ ๒

๓. สักส่วนของกลุ่มที่มีบทบาทมากและน้อยในการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องการรักษา
ความสะอาดแก่ประชาชนในกลุ่มครูที่สอนวิชาทางด้านสุขศึกษา ไม่แตกต่างกับกลุ่มครูที่ไม่ได้สอนวิชา
ทางด้านสุขศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ นั่นคือ วิชาที่สอนไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาท
ในการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องการรักษาความสะอาดให้แก่ประชาชน โดยครูที่สอนวิชาทางด้าน
สุขศึกษาไม่ได้มีบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องการรักษาความสะอาดให้แก่ประชาชนมากกว่า
ครูที่ไม่ได้สอนวิชาด้านสุขศึกษา จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ ๓

๔. สักส่วนของกลุ่มที่มีบทบาทมากและน้อยในการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องการรักษา
ความสะอาดแก่ประชาชนในกลุ่มครูที่ใช้สื่อมวลชนมากแตกต่างกับกลุ่มครูที่ใช้สื่อมวลชนน้อยอย่างมีนัย
สำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ นั่นคือ การใช้สื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสาร
เกี่ยวกับเรื่องการรักษาความสะอาดให้แก่ประชาชน โดยครูที่ใช้สื่อมวลชนมากมีบทบาทในการเผยแพร่
ข่าวสาร เรื่องการรักษาความสะอาดให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านมากกว่าครูที่ใช้สื่อมวลชนน้อย จึงเป็น
ไปตามสมมติฐานข้อที่ ๔

อนึ่งเมื่อ้นำการใช้สื่อแต่ละชนิดมาทดสอบก็พบว่า

การใช้สื่อวิทยุบาทหรือน้อยไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องการ รักษาความสะอาดให้แก่ประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

การใช้สื่อโทรทัศน์มากหรือน้อยมีความสัมพันธ์กับบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องการ รักษาความสะอาดให้แก่ประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

การใช้สื่อภาพยนตร์มากหรือน้อยมีความสัมพันธ์กับบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่อง การรักษาความสะอาดให้แก่ประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

การใช้สื่อหนังสือพิมพ์มากหรือน้อย ไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องการรักษาความสะอาดให้แก่ประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

การใช้สื่อวิทยุหรือวารสารมากหรือน้อยไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทในการเผยแพร่ ข่าวสาร เรื่องการรักษาความสะอาดให้แก่ประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

การใช้สื่อหนังสือเล่มมากหรือน้อยไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องการรักษาความสะอาดให้แก่ประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๕. สักส่วนของกลุ่มที่มีบทบาทมากและน้อยในการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องการรักษาความ สะอาดแก่ประชาชนในกลุ่มครูที่มีทัศนคติสนับสนุนการมีบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสารสูงแตกต่าง กับกลุ่มครูที่มีทัศนคติสนับสนุนการมีบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสารต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ นั่นคือ ทัศนคติมีความสัมพันธ์กับบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องการรักษาความสะอาดให้แก่ ประชาชน โดยครูที่มีทัศนคติสนับสนุนการมีบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องการรักษาความ สะอาดให้แก่ประชาชนสูงมีบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสารมากกว่าครูที่มีทัศนคติสนับสนุนต่ำ จึงเป็น ไปตามสมมติฐานข้อที่ ๕

ฉะนั้นจึงอาจสรุปได้ว่าครูในอำเภอโกรกพระร้อยละ ๘๐.๑๐ มีบทบาทในการเผยแพร่ ข่าวสาร เรื่องการรักษาความสะอาดให้แก่ประชาชนบ้าง แต่ไม่มากนัก การใช้สื่อมวลชนมากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้สื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์และภาพยนตร์มากกว่าและการมีทัศนคติที่สนับสนุนการมีบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องการรักษาความสะอาดให้แก่ประชาชนสูงเป็นปัจจัย

ที่ทำให้ครูมีบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสารดังกล่าวแตกต่างกัน

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้มีทั้งข้อแข็งและข้ออ่อนทฤษฎี แนวความคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของบุคคลอื่นที่เคยทำมาแล้ว กล่าวคือ ในเรื่องการใช้อัลบั้มเน้นตรงกับทฤษฎีของ Everett M. Rogers ที่กล่าวไว้ว่าผู้นำความคิดเห็นมักจะใช้อัลบั้มมากกว่าตาม ส่วนในด้านทัศนคตินั้นผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของอ่ำไพ วิทยวิโรจน์ เกี่ยวกับบทบาทของครูตอการวางแผนครอบครัวชุมชนที่กล่าวว่า ครูที่ทัศนคติสนับสนุนการวางแผนครอบครัว จะมีบทบาทตอการวางแผนครอบครัวในชุมชนมากกว่าครูที่ทัศนคติไม่สนับสนุน

อันึ่งในเรื่องเกี่ยวกับการใช้อัลบั้มมากนั้น ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ยังได้ข้อมูลเพิ่มเติมจากทฤษฎีของ Rogers อีกว่าการใช้สื่อโทรทัศน์และสื่อภาพยนตร์มากเป็นปัจจัยที่ทำให้ครูหรือผู้ส่งสารมีบทบาทมากกว่าในการเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องการรักษาความสะอาดแก่ประชาชนในท้องถิ่นชนบทที่เป็นชนชั้นกึ่งเป็นเพราะสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีลักษณะเด่นเป็นข้อได้เปรียบกว่าสื่ออื่น ๆ คือ มีลักษณะคล้ายสื่อมวลชนสามประเภทรวมกัน ได้แก่วิทยุ หนังสือพิมพ์และภาพยนตร์ที่ทำให้ผู้รับสาร เห็นทั้งภาพและได้ยินทั้งเสียง จึงสร้างความเข้าใจ ความประทับใจ ความเชื่อถือให้แก่ผู้รับสารได้มากกว่าสื่อประเภทอื่นตามหลักการทางนิเทศศาสตร์ อันมีผลตอการมีประสิทธิผลในการโน้มน้าวใจด้วย ส่วนสื่อภาพยนตร์นั้นก็มีประสิทธิภาพเช่นเดียวกับสื่อโทรทัศน์ที่จะสามารถสื่ออธิบายสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างละเอียดละออได้อย่างน่าสนใจ สามารถที่จะสอดแทรกความคิดเห็นเข้าหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมได้โดยง่าย นอกจากนี้การใช้ภาพยนตร์มากของครูเป็นปัจจัยที่ทำให้ครูมีบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสารมากกว่าบุคคลอื่นนั้น อาจจะมาจากอีกสาเหตุหนึ่งคือ ในอำเภอโกกกรกระไม่มีโรงภาพยนตร์ การที่ครูมีบทบาทในการเผยแพร่ เป็นผู้ที่ต้องเดินทางเข้ามาในเมือง ติดตอกับสังคมภายนอกที่เรียกว่า Cosmopolitaness นี้เป็นลักษณะอันหนึ่งี่แสดงให้เห็นความกระตือรือร้นในการแสวงหาข่าวสารของครูดังกล่าวที่บ่งถึงการมีบทบาทในการเป็นผู้นำความคิดเห็นด้วย

ส่วนผลการวิจัยที่ขัดแย้งกับทฤษฎีและแนวความคิดอื่น ๆ คือ การพบว่าครูที่สู้งอายุไม่ได้มีบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสารมากกว่าครูที่อายุน้อย เหมือนกับการวิจัยผู้นำในประเทศไทยของสภาวิจัยแห่งชาติเมื่อปี ๒๕๑๔ ที่กล่าวว่าผู้นำมีอายุโดยเฉลี่ย ๔๕.๖๘ ครูเพศหญิงก็ไม่ได้มีบทบาท

ในการเผยแพร่ข่าวสารเรื่องการรักษาความสะอาดแก่ประชาชนมากกว่าครูชายเหมือนผลการวิจัยเรื่องบทบาทของครูในการวางแผนครอบครัวของอำไพ วิทยวิโรจน์ ถึงกลางทางคน และครูที่สอนวิชาอื่นก็ยากไม่ได้มีบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสารเรื่องนี้แก่ประชาชนมากกว่าครูที่สอนวิชาอื่น ๆ ตามที่คาดคะเนไว้ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลเพิ่มเติมแก่การศึกษาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการต่อไป

จากการศึกษาคั้งนี้ยังพบอีกว่าครูในอำเภอโกรกพระส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า ๔๐ ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุที่เป็นแรงงานสำคัญตามหลักเศรษฐศาสตร์ มีความรู้ทางด้านวิชาการอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง คือ ปกศ.สูงหรือเทียบเท่าเป็นส่วนใหญ่ เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสนับสนุนและปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนเป็นนิสัยอยู่แล้ว เช่นในด้านการให้ความรู้และความร่วมมือกับชาวบ้านในการปฏิบัติงานการรักษาความสะอาด เป็นต้น ซึ่งเป็นนิสัยที่เลือกการพัฒนา แม้จะไม่ได้รับการกระตุ้นหรือชี้ให้เห็นหน้าที่ความรับผิดชอบและบทบาทที่พึงมีต่อชุมชนให้เห็นอย่างเด่นชัดนัก พฤติกรรมที่ปฏิบัติในการพัฒนาชุมชนนั้นจึงเป็นไปแบบธรรมชาติ ไม่เป็นทางการและอาศัยความสัมพันธ์ใจมากกว่าจะเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการวางแผนไว้อย่างเป็นทีแน่นอน ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมดังกล่าวนี้หากได้รับการสนับสนุนชมเชย ยกย่องสรรเสริญและวางแผนใช้เป็นบุคคลากรหลักในการพัฒนาชุมชนย่อมจะทำให้แผนดำเนินงานพัฒนามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะจากการวิจัยครั้งนี้ครูในอำเภอโกรกพระมีความพร้อมทั้งในด้านทัศนคติและพฤติกรรม จึงมีแนวโน้มที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาได้เพียงแต่รอการวางแผนที่แน่นอนจากฝ่ายรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่านั้น แม้สังคมและกาลเวลาจะเปลี่ยนไป แต่ครูในท้องถิ่นชนบทห่างไกลยังคงมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนอยู่เหมือนเดิม หากได้รับการกระตุ้นและให้กำลังใจเพิ่มมากขึ้นก็จะสามารถให้ครูเป็นสื่อในการพัฒนาชุมชนได้เป็นอย่างดีที่เดียว

ข้อเสนอแนะ พอจะสรุปไว้ดังนี้

๑. ในด้านพัฒนาวิชานิตศศาสตร์พัฒนาการ

๑.๑ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาการมีบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสารเรื่องการรักษาความสะอาดให้แก่ประชาชน โดยใช้ตัวแปรในการศึกษาค้นคว้าเพียง ๕ ตัว คือ เพศ อายุ วิชาที่สอน การใช้สื่อมวลชนและทัศนคติ น่าจะมีการศึกษาในเรื่องนี้หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุขเพิ่มเติม โดยใช้ตัวแปรตัวอื่น ๆ เช่นการใช้สื่อบุคคล วุฒิต่างการศึกษา การเป็นผู้นำ การมีบทบาทรวมในสังคม การมีตำแหน่งเป็นกรรมการของหมู่บ้าน เป็นต้น ซึ่งน่าจะมีผลต่อการมีบทบาทของครูในการพัฒนาชุมชน แล้วจึงนำมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยครั้งนี้ เพื่อหาข้อสรุปที่ละเอียดต่อไป ซึ่งจะ เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการศึกษาทางด้านนิตศศาสตร์พัฒนาการ

๑.๒ สำหรับกลวิธีในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจแบบ One-Shot Descriptive Study ซึ่งก็ได้แบบสอบถามและมีข้อจำกัดในการวิจัยพอสมควร เช่น การได้รับแบบสอบถามคืนไม่ครบจำนวน เป็นต้น ฉะนั้นน่าจะมีการใช้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางในการทำวิจัยด้วยกลวิธีอื่น เช่นการวิจัยเชิงสำรวจแบบกลุ่มเดียวสองครั้ง (One-Group Pretest Posttest Design) โดยวัดครั้งแรกก่อนส่งข่าวสารทางการพัฒนาสาขาใดสาขาหนึ่งผ่านครูในชุมชน เมื่อปฏิบัติส่งข่าวสาร ไปสักระยะหนึ่งจึงวัดครั้งที่สอง แล้วนำผลทั้งสองครั้งมาเปรียบเทียบกัน เพื่อศึกษาบทบาทของครูในการเผยแพร่ข่าวสารสาธารณสุขให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นชนบท ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลและรายละเอียดเพิ่มเติม อันจะเป็นประโยชน์ในการหาข้อสรุปเกี่ยวกับทฤษฎีนิเทศศาสตร์และการวางแผนพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต

๑.๓ การวิจัยครั้งนี้ได้มุ่งศึกษาเฉพาะการมีบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสารเรื่องการรักษาความสะอาดของครูในอำเภอโกกรพระ ซึ่งเป็นอำเภอหนึ่งที่ยากจน แม้จะเป็นหมู่บ้านทางภาคเหนือตอนล่างที่มีลักษณะและปัญหาคล้ายคลึงกับหมู่บ้านทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่ก็น่าจะมีการทำวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของครูในการเผยแพร่ข่าวสารในภาคอื่น ๆ เพื่อหาข้อสรุปโดยรวม ๆ ทั้งประเทศต่อไป

๑.๔ ในการวิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะการมีบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสารเรื่องการรักษาความสะอาด ซึ่งนับเป็นปัญหาหนึ่งในชนบทไทย ยังมีปัญหาอื่น ๆ ที่ประชาชนในชนบทต้อง

ประสพอีกมากมาย เช่น ปัญหาเรื่องการประกอบอาชีพและรายได้ ปัญหาการเกษตรและสหกรณ์ การวางแผนครอบครัวและโภชนาการ การวิจัยครั้งนี้ก็เป็นแนวทางให้เห็นบทบาทของครู เช่นใน อำเภอโกรกพระที่มีแนวโน้มที่จะเป็นผู้นำทางอนามัยได้ เพราะส่วนมากได้เคยให้คำปรึกษาแนะนำ เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวตามคำขอของชาวบ้าน ซึ่งถ้าได้มีการวิจัยเพิ่มเติมในเรื่องเหล่านี้ก็จะช่วยให้ตอบคำถามได้อย่างแน่นอนขึ้นว่าครูในปัจจุบันมีบทบาทในการให้ความรู้ คำแนะนำและเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการรักษาในเรื่องต่าง ๆ ได้เพียงใดหรือไม่ ซึ่งอาจจะมีประโยชน์ในการที่รัฐบาลจะ ยึดเป็นบุคลากรหลักหรือแกนนำในการพัฒนาชนบทที่มีประสิทธิภาพ เสริมบุคลากรพัฒนาการประเภทอื่น ๆ เช่น พักนการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและแพทย์หรืออนามัย อันจะเป็นการแก้ปัญหาเรื่องการขาดผู้นำในการพัฒนาได้เป็นอย่างดี

๒. ในด้านการพัฒนาชนบท

๒.๑ ผลจากการวิจัยแสดงให้เห็นว่าครูในอำเภอโกรกพระมีทัศนคติที่เอื้อต่อการพัฒนา รวมไปถึงปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน เป็นผู้ที่ประชาชนมาขอคำแนะนำปรึกษาเพื่อประสพปัญหาต่างด้าน สุขภาพอนามัย และบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสารทางด้านสาธารณสุข ฉะนั้นหากจะใช้เป็นบุคลากรหลักในการเผยแพร่หรือให้ข่าวสารในชนบท เช่น เป็นผู้สื่อข่าวสารสาธารณสุข (มสส.) และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ก็จะเป็นชนพลังในงานสาธารณสุขเบื้องต้นที่นักสุขศึกษาควร ให้ความสำคัญถึงการฝึกอบรมคนในท้องถิ่นในการแก้ปัญหาสาธารณสุขและการตระหนักรู้สุขภาพอนามัย นั้นไม่จำเป็นจะต้องเป็นความรับผิดชอบของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์เพียงผู้เดียว บุคคลในท้องถิ่นนั้นถ้าได้รับการฝึกอบรมให้มีความรู้ทักษะทางด้านสุขศึกษาแล้วจะสามารถถ่ายทอดความรู้ด้านสุขภาพอนามัยให้ แก่ชนบทได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ครูอาจจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทในด้านอื่น ๆ ได้ ทั้งนี้ เพราะครู เป็นสื่อบุคคลที่ใช้สื่อคำพูดในการสื่อสาร ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นสื่อที่ราคาถูก ประหยัดค่าใช้จ่ายและมีประสิทธิภาพในด้านการใช้ใจให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม รบไต่ดีกว่าสื่อมวลชนอื่น ๆ ซึ่งรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเกษตร สาธารณสุข การศึกษา ฯลฯ ควรจะยึดเป็นแกนนำในการพัฒนา โดยชักชวนให้มาร่วมมือกันปฏิบัติ

งานพัฒนาชนบทที่แต่ละหน่วยงานรับผิดชอบอยู่แล้ว ก็น่าจะทำงานที่หน้าที่ค่าเป็นอยู่แล้วในปัจจุบัน บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ได้มากยิ่งขึ้น และถ้าหากได้ร่วมกับสื่อมวลชนแล้วก็จะทำให้ข่าวสารแพร่กระจายไปสู่ประชาชนบทเพิ่มขึ้น ซึ่งก็หมายความว่าโครงสร้างบรรยากาศที่ง่ายต่อการพัฒนานั้นเอง

๒.๒ ถ้าหากจะใช้ครุ เป็นบุคคลากรในการพัฒนาแล้วควรจะมีการจัดหาแหล่งข่าวสารให้แก่ครุในชนบทให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อครุจะได้ทราบข่าวสารความคืบหน้าทางการพัฒนาชนบท ตลอดเวลาและจะนำข่าวสารนั้นถ่ายทอดต่อไปยังประชาชนในหมู่บ้านให้ทราบอีกทอดหนึ่ง ตามลักษณะการสื่อสารสองชั้นตอน ซึ่งประชาชนมักจะหวังและประสงค์ให้ครุในฐานะผู้นำชุมชนของตนเป็นผู้ที่ทราบเรื่องราวของทางราชการ เป็นอย่างดีและสามารถตอบปัญหาข้อข้องใจที่เกี่ยวกับราชการและโลกภายนอกหมู่บ้านหรืออำเภอได้เป็นอย่างดี จึงมักจะพบว่าครุ เป็นจำนวนมากที่ต้องทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของประชาชนในหลาย ๆ ด้านด้วยกัน จึงเป็นเสมือนสื่อกลางระหว่างรัฐบาลกับประชาชน จากแบบสอบถามในการทำวิจัยครั้งนี้พบว่าในอำเภอโกรกพระบางตำบลหรือบางหมู่บ้านการสาธิตวิทยุ-วิทยุยังไม่สมบูรณ์ กล่าวคือบางห้องที่ยังขาดแคลนไฟฟ้า จึงทำให้แหล่งข่าวสารจากสื่อมวลชนถูกจำกัด เช่นบางแห่งไม่สามารถรับโทรทัศน์ได้ แม้ว่าโทรทัศน์จะเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพในการให้ข่าวสารความรู้และการโน้มน้าวใจ เพราะเห็นทั้งภาพและได้ยินทั้งเสียง ส่วนในบางห้องที่กักทางไกล ความเจริญ การคมนาคมไม่สะดวก ปรากฏว่าแม้ว่าครุบางท่านจะมีเงินเป็นค่าใช้จ่ายหนังสือพิมพ์และมีความต้องการอ่านหนังสือพิมพ์ แต่ความลำบากทางด้านการคมนาคมก็ทำให้หนังสือพิมพ์ไม่สามารถเข้าไปถึงมือครุเหล่านั้นได้ ทำให้ครุเหล่านั้นไม่ได้รับข่าวสารความเคลื่อนไหวด้านการพัฒนาอย่างพอเพียงที่จะให้คำตอบและคำแนะนำแก่ประชาชนได้ก็เท่าที่ควร ฉะนั้นรัฐบาลควรแก้ไขในเรื่องนี้ อย่างเร่งด่วน โดยการกระจายสาธิตวิทยุโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ไฟฟ้าให้เข้าไปถึงทุกตำบลและหมู่บ้าน ส่วนหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ นั้นควรส่งกระจายไปยังหมู่บ้านต่าง ๆ ที่ทางไกล ความเจริญและการคมนาคมไม่สะดวกอย่างทั่วถึง

๒.๓ นอกเหนือจากสื่อมวลชนแล้วสื่ออีกประเภทหนึ่งคือการฝึกอบรมก็เป็นสื่อที่ได้รับความนิยมและมีประสิทธิภาพมากที่สุดหนึ่ง จากการวิจัยพบว่าครุในอำเภอโกรกพระร้อยละ ๕๖.๕๔ ไม่ได้รับการฝึกอบรมเมื่อมีที่แล้วแต่อย่างใด และถ้าได้รับการฝึกอบรมก็มักจะได้รับกรอบรมเกี่ยวกับการสอนตามหลักสูตรใหม่เท่านั้น การฝึกอบรมทางคานพิชิตา เช่น การเกษตรหรือสหกรณ์

การอนามัย การพัฒนาชุมชนยังไม่ไ้มีการฝึกอบรมเท่าใดนัก ดังนั้นรัฐบาลควรกระตุ้นและสนับสนุนให้ครูมีความรู้ในด้านการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น โดยอาจจะจัดฝึกอบรมในระหว่างปิดภาคเรียนในฤดูร้อนอย่างน้อยปีละครั้ง วิธีการนี้อาจจะช่วยให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักถึงบทบาทในการรวบรวมพัฒนาชนบทและเผยแพร่ข่าวสารการพัฒนา ตลอดจนเป็นผู้นำราษฎรในการพัฒนาได้มากยิ่งขึ้น

๒.๔ อันที่จริงครูก็ได้เข้ามามีบทบาทรวมในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนอย่างไร้เป็นทางการมานานแล้ว แม้จะไม่มีใครได้รับความสนใจเท่าใดนักจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่มักจะลืมบทบาทที่สำคัญของครูไป จึงไม่ไ้ขอความร่วมมือจากบุคลากรทางการศึกษามากนัก แม้ตัวครูเองก็ยังไม่ค่อยแน่ใจในบทบาทรวมในการพัฒนาของตน มีครูเป็นจำนวนมากที่คิดว่าหน้าที่ในการพัฒนาชุมชนเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโดยตรง เช่น กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท กระทรวงเกษตรและกระทรวงสาธารณสุข ฯลฯ เท่านั้น จึงมีใ้สนใจที่จะช่วยในด้านการพัฒนาชนบทมากนัก ฉะนั้นรัฐบาลจึงควรทำการรณรงค์ชี้แจงให้ครูทั่วประเทศ โดยเฉพาะครูที่มีอายุต่ำกว่า ๔๐ ปี ซึ่งเป็นครูที่อยู่ในวัยที่เป็นแรงงานสำคัญของชาติ ให้ตระหนักถึงภาระหน้าที่ในการพัฒนาชนบทในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอยู่ในชุมชน ขณะเดียวกันก็ควรปลูกฝังความรู้สึกเรื่องนี้ให้แก่ครูและฝึกอบรมครูให้ทำหน้าที่เป็นผู้นำชาวบ้านทำการพัฒนาชนบทตั้งแต่ขณะเป็นนักศึกษาวิชาครู โดยอาจจะบรรจุเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาชุมชนของครูลงไปเป็นหลักสูตรของนักศึกษาวิทยาลัยครูทั่วประเทศก็ได้

๒.๕ ครูเป็นจำนวนมากที่มีความขอสื่อต่อการปฏิบัติงานพัฒนาชนบท ทั้งนี้เพราะไม่ได้รับความสนใจจากผู้บริหารและจากทางราชการเท่าที่ควร ตลอดจนไม่ได้รับผลตอบแทนที่ดี อันนี้ จึงมักจะคิดว่าเป็นการลงทุนที่ไม่คุ้มค่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยามที่ต้องประสบกับปัญหาขาดแคลนเงินทองและความยากจนในการดำเนินชีวิต ฉะนั้นรัฐบาลจึงควรเร่งส่งเสริมบำรุงกำลังใจของครูในชนบท โดยการให้การยอมรับและตระหนักในความสำคัญของบทบาทครูในการพัฒนาหรือให้เกียรติยศที่พึงได้รับ ทั้งนี้อาจจะทำได้หลายวิธี อาทิเช่น การจัดประกวด "ครูพัฒนาตัวอย่าง" ทั่วประเทศ ให้รางวัล ประกาศนียบัตร ขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้ และยกย่องสรรเสริญแพร่กระจายข่าวสารเกี่ยวกับคุณงามความดีผ่านสื่อมวลชนทั่วประเทศ หรืออาจจะประกาศให้ผลการพัฒนาชุมชนของครูเป็นงานที่แสดงความสามารถพิเศษ ซึ่งมีผลทางด้านการปูนบำเหน็จ

รางวัลและความดีความชอบประจำปีอย่างหนึ่งด้วย ขณะเดียวกันก็ควรจัดอุปสรรคต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดปัญหาในการดำรงชีพของครู เช่น เงินเดือนน้อย เป็นต้น โดยอาจจะขอเพิ่มเงินเดือน ค่าครองชีพ และให้สวัสดิการต่าง ๆ แก่ครูในชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งในท้องถิ่นที่ทุรกันดาร เช่น สวัสดิภาพพิเศษในการเข้าเรียนของบุตร ฯลฯ เพื่อว่าครูทั้งหลายจะได้ทุ่มเทแรงกายและแรงใจมาร่วมพัฒนาประเทศให้มากยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย